

8.1.2018

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Esittelijäneuvos Håkan Stoor
00102 Eduskunta

Vastaus kantelupäätökseen 26.10.2017 EOAK/4122/2016, jossa eduskunnan oikeusasiamies pyytää ilmoittamaan päätöksen johdosta tehdyistä toimenpiteistä 31.1.2018 mennessä

HEL 2016-011436 T 03 01 02

Ulkopaikkakuntalaisen asettaminen eriarvoiseen asemaan terveyskeskusmaksussa

Tausta

Sosiaali- ja terveystoimiala (1.6.2017 alkaen sosiaali- ja terveystoimiala) antoi 8.12.2016 eduskunnan oikeusasiamiehen pyytämän selvityksen kanteluun, jossa arvosteltiin Helsingin kaupungin käytäntöä periä ulkopaikkakuntalaisilta maksu terveyskeskuslääkärin vastaanotosta, vaikka maksua ei peritä helsinkiläisiltä. Maksukäytäntö perustuu Helsingin kaupunginvaltuuston päätökseen 28.11.2012 § 382, jolla terveyskeskusmaksu poistettiin vuoden 2013 alusta helsinkiläisiltä. Muilta kuin helsinkiläisiltä peritään maksu 16,40 euroa.

Oikeusasiamies pyysi lisäksi Helsingiltä lisäselvitystä, jossa oli tarkoitus arvioida maksukäytäntöä korkeimman hallinto-oikeuden 29.11.2016 antaman päätöksen (KHO:2016:189) kannalta. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä on kysymys siitä, onko kunnan mahdollista päättää venepaikkavuokrien suuruudesta ja siitä, voidaanko ulkopaikkakuntalainen asettaa kunnassa vakituisesti asuvaan nähden erilaiseen asemaan perimällä korkeampi vuokra ulkopaikkakuntalaiselta.

Sosiaali- ja terveystoimiala antoi oikeusasiamiehen pyytämän lisäselvityksen 6.6.2017 ja liitti selvitykseensä Helsingin kaupungin oikeuspalveluista pyytämänsä 29.5.2017 päivätyn lausunnon (liite 1), jossa arvioidaan Helsingin maksukäytäntöä edellä mainitun korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen valossa.

Oikeuspalvelujen lausunnon mukaan korkeimman hallinto-oikeuden päätös ei ole vertailukelpoinen terveyskeskuslääkärin vastaanotosta perittävän maksun kanssa. Kaupunki on käyttänyt sille kuntalaisia ja

8.1.2018

asiakasmaksulaissa säädettyä toimivaltaa, kun se on päättänyt, että ulkopaikkakuntalaiselta peritään terveystoimialan maksu.

Sosiaali- ja terveystoimiala yhtyi oikeuspalvelujen lausuntoon ja totesi, että kaupungin menettely ei loukkaa yhdenvertaisuusperiaatetta, koska menettelylle on olemassa perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä syy. Kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on yhdenvertaisuuslaissa hyväksyttävä peruste henkilöiden asettamiseen eri asemaan heidän asuinpaikkansa perusteella. Terveystoimialan maksusta luopuminen kaupungin omilta asukkailta edistää heidän terveyttään yhdenvertaisuuslaissa hyväksytyllä tavalla. Ulkopaikkakunnalta tuleva voi valita, käyttääkö hän oman kuntansa terveystoimialan palveluja vai valitseeko hän Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut. Ulkopaikkakunnalta tuleva maksaa terveystoimialan maksun myös kotikuntansa terveystoimialassa, kuten muutkin kyseisen kotikunnan alueella terveystoimialan lääkärin palvelua käyttävät asukkaat, jos terveystoimialan lääkärillä käynti on kotikunnassa maksullinen, joten Helsingin menettelyä ei voida katsoa yhdenvertaisuuslain syrjintäkiellon vastaiseksi.

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös kanteluun

Eduskunnan oikeusasiamies on kanteluun 26.10.2017 antamassaan päätöksessä (liite 2) ottanut kantaa toiselta paikkakunnalta tulevalta perittävään terveystoimialan maksuun. Oikeusasiamies katsoo, että kaupungin menettely on uuden yhdenvertaisuuslain vastainen. Oikeusasiamies pyytää, että Helsingin kaupunki arvioi maksukäytäntöään uudelleen yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaisesti yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta ja ilmoittaa tehdyistä toimenpiteistä oikeusasiamiehelle 31.1.2018 mennessä. Kun otetaan huomioon, että kaupunki saa joka tapauksessa periä ulkopaikkakuntalaisen hoitokustannukset hänen kotikunnaltaan täysimääräisesti, oikeusasiamies katsoo, että menettelyn muuttamisella ei näyttäisi olevan kaupungille taloudellista merkitystä.

Uutta yhdenvertaisuuslakia on sovellettu sen voimaantulosta 1.1.2015 lähtien eli sen jälkeen, kun kaupunginvaltuusto oli tehnyt asiakasmaksua koskevan päätöksensä 28.11.2012. Oikeusasiamiehen mukaan kunnan harkintavaltaa rajoittaa yhdenvertaisuuslain syrjintäkielto. Asuinpaikkaan perustuva erilainen kohtelu merkitsee lain 8 §:n mukaan syrjintää "muun henkilöön liittyvän syyn perusteella" (HE 19/2014 vp, s. 67). Lain 11 §:n 2 momentin oikeuttamisperusteet eivät tule sovellettavaksi, koska asiakasmaksun määrääminen merkitsee julkisen vallan käyttöä. Näin ollen ulkopaikkakuntalaisen erilaista kohtelua ei voida oikeuttaa, kun kyse on julkisen vallan käytöstä. Yhdenvertaisuuslain lähtökohtana on, ettei ulkopaikkakuntalaista saa asettaa eri asemaan terveystoimialan maksun suhteen helsinkiläiseen nähden asiakasmaksun määräämisessä. Koska ulkopaikkakuntalainen on asuinpaikastaan riip-

8.1.2018

pumatta samassa asemassa kuin helsinkiläinen ulkopaikkakuntalaiselta ei saa periä terveystakeskusmaksua, koska helsinkiläiseltäkään ei sitä peritä.

Suunnitellut toimenpiteet oikeusasiamiehen päätöksen johdosta

Sosiaali- ja terveystoimiala on arvioinut maksukäytäntöä uudelleen yhdessä kaupungin oikeuspalvelun kanssa. Sosiaali- ja terveystoimiala on arvioinnissaan ottanut huomioon oikeusasiamiehen päätöksessä todetun ja yhdenvertaisuuslain asiaan liittyvät säännökset ja päätynyt siihen, että kaupungin on perusteltua luopua perimästä terveystakeskusmaksua ulkopaikkakunnalta tulevalta, koska asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu sitä lain mukaan edellyttää. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveystoimiala ryhtyy toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi ja tulee tässä tarkoituksessa ehdottamaan sosiaali- ja terveyslautakunnalle, että se päättäisi omalta osaltaan ja esittäisi myös kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle päätettäväksi, että kaupunki luopuisi perimästä terveystakeskusmaksua ulkopaikkakuntalaiselta, koska sitä ei peritä helsinkiläiseltäkään.

Sosiaali- ja terveystoimiala valmistelee esityksen sosiaali- ja terveyslautakunnan päätettäväksi niin pian kuin mahdollista. Sosiaali- ja terveystoimiala lähettää sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksen tiedoksi oikeusasiamiehelle, kun päätös on tehty.

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi

Juha Jolkkonen
sosiaali- ja terveystoimialan
toimialajohtaja

Leena Turpeinen
terveys- ja päihdepalvelujen
johtaja

Liitteet

- 1 [Oikeuspalvelujen lausunto terveystakeskusmaksuista.pdf](#)
- 2 [Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös 26.10.2017 \(Salassa pidettävä, JulKL 24 § 1 mom 25 k.\)](#)

Tiedoksi

Oikeuspalvelu
Asiakasmaksupäällikkö
Talpa